

Rozhovor Haló novin s pamětníkem Václavem Volfíkem z Postřekova

Mělo by stále platit, že historie je učitelkou života

Představila jsem vás jako pamětníka, můžete tedy v úvodu říci, kdy jste se narodil?

Narodil jsem se 19. září 1930 v Postřekově v domku, odkud pocházela moje matka. V chaloupce bydleli mimo babičky - protože děda padl v první světové válce - další čtyři matčini sourozenci, a tak naše rodina pobývala převážně na půdě. Proto rodiče usilovně šetřili, aby si mohli pořídit vlastní domek. Jeho stavbu začali na jaře 1934. Pomáhali i matčini bratři a děda z otcovy strany. Také já jsem zpočátku s babičkou, později sám, nosil na stavbu svačiny. A v tomto domku nyní v důchodu bydlím.

Prvního září 1936 jsem nastoupil do první třídy obecné školy v Postřekově. Na naléhání babiček jsem se v roce 1938 stal i ministrantem ve zdejší kapli.

Jako osmiletý jste v létě 1938 zažil na Hrádku u pomníku Jana Sladkého Koziny manifestaci na podporu ČSR. To bylo v období vrcholného ohrožení republiky. Jaká tam tehdy panovala atmosféra?

Ano, 3. července 1938 se na Hrádku u Kozinova pomníku konala 30tisícová manifestace k podpoře Československé armády, která vyhlásila 20. května mobilizaci proti hrozící německé agresi. Účastnili se jí občané všech chodských vesnic, vojáci domažlické posádky a mimo okresních funkcionářů i předseda vlády Milan Hodža a ministr národní obrany Machník. Účastnili se jí i žáci okolních škol. Naši třídu vedl učitel Cvačka. Postavil nás k tribuně a na jeho pokyn jsme měli volat »Ať žije Hodža!«. Nám to jméno nic neříkalo, ale Honzové mezi námi byli, a tak jsme volali: »Ať žije Honza!« Učitel Cvačka mezi nás vletěl, padaly pohlavky, nebyla slíbená limonáda a domů se šlo pěšky...

Váš tatínek byl komunista. Jakou politickou činnost v první ČSR vykonávali ve vaší obci komunisté?

Tak například když ve 30. letech v hospodářské krizi stoupala nezaměstnanost, která postihla i postřekovské zedníky, svolala místní sociálně demokratická strana na 15. února 1932 schůzi, na kterou pozvali i svého poslance Piku, aby je informoval, co pro ně strana udělá. Poslanec, jak bylo u soc. dem. funkcionářů zvykem, jen přítomné utěšoval a nabádal k trpělivosti. To rozzlobilo mého tatínka Jindřicha Volfíka a poslance ostře požádal o opuštění schůze. Přítomné pak vyzval k založení komunistické strany s nadějí, že se o své členy postará lépe než sociální demokracie, jak to již dokázala v některých krajích republiky.

V Postřekově pak byla 15. března 1932 založena místní skupina KSČ a důvěrníkem skupiny byl zvolen právě můj tatínek. Organizovali pak pomoc pro nezaměstnané, ale neměli to lehké. Schůzovat museli v přírodě a i tam po nich slídl četnický strážmistr z Klenčí a podával zprávy okresnímu hejtmanovi.

Počátkem listopadu 1938, po mnichovské dohodě, se i ryze české vesnice Domažlicka staly součástí třetí říše. Tedy i Postřekov. Proč jste se však nevystěhovali po Mnichovu, tedy neprchli do vnitrozemí?

S okleštěním republiky podle mnichovského diktátu došlo 24. listopadu 1938 na žádost hraběnky Schönbornové z rodu Stadionů a také na žádost henleinovců z Horšovského Týna

k zabrání Horního Chodska, včetně našeho Postřekova. A na vaši otázku musím odpovědět: Kam bychom prchali, však jsme měli v Postřekově svůj domov, svůj skromný majetek.

Co následovalo poté, co bylo Horní Chodsko zabráno Němci? Co se dělo s vaším tatínkem

Za vojáky wehrmachtu přijelo gestapo a přepadlo funkcionáře KSČ v jejich domovech. Tak přepadli i mého tatínka s upozorněním, že jakýkoli odpor proti Němcům bude mít pro ně a jejich rodiny nepříjemné následky.

Postupně byli zbraněschopní muži povoláni k odvodu, ale všichni odmítli do německé armády nastoupit. Byli tedy odesláni na práci do Říše, převážně do Norimberku. Otec byl nasazen do města Amberg v Bavorsku, kde měli přísnější režim. Domů se vrátil až 15. dubna 1945. Ale za pět let, 10. srpna 1950, zemřel. Bylo mu pouhých 54 let.

Co bylo s vámi za války jako českým chlapcem?

Po německé nacistické okupaci změny začaly i ve škole. Úřady české učitele propouštěly a dosazovaly německé. První učební téma byl Hitlerův životopis a německá hymna. Už jako děti jsme Němce neměli rádi. V obci žili jen Češi, ale sousední obec Mlýnec se nacházela v Sudetech a žili tam jen Němci. Museli jsme pro ně dělat různé polní práce, kam nás učitelky rády posílaly. Jejich mládež v uniformách Hitlerjugend nás uměla pěkně šikanovat.

Ani my jsme nebyli svatí. Za války jezdily přes Postřekov německé vojenské kolony. Na křižovatce uprostřed vsi stál ukazatel směru Klenčí – Poběžovice a Díly, kde cesta končila v lese. Ukazatel byl ve vysouvacím bedně. Čas od času jsme ho s kamarádem pootočili. Velkou radost jsme pak měli, když německý důstojník točil na křižovatce hlavou i mapou a místo do Poběžovic zavedl kolonu přes Díly do lesa. Velký křik byl pak i na obecním úřadě, kde se domáhal nápravy.

V roce 1944 jsem ukončil školní docházku a musel nastoupit do učení. V nedalekém sudetském Ronspergu – což byl německý název pro Poběžovice, kde se mluvilo jen německy - pracoval náš známý a ten mi tam v dílně Franze Stadicka vyjednal možnost učení v oboru automontér. K tomu jsem potřeboval umístěnku od pracovního úřadu ve Waldmünchenu. S doporučením od obecního úřadu jsem se tam vydal. Po patřičném proškolení nacistickým úředníkem o správném pozdravu *Heil Hitler* mi dokument vydali.

Do učení jsem nastoupil 1. října 1944, to mi bylo 14 let. Mistr byl starší, velmi rozumný pán. Hovorovou němčinu jsem ze školy ovládal, tak jsem se s osazenstvem dílny domluvil. Jeden den v týdnu jsem musel docházet do pokračovací školy také v Ronspergu, kde náš ročník navštěvovalo 30 učedníků černého řemesla. Všichni chodili v uniformě Hitlerjugend, já jediný v civilu. To některé agresivní výrostky provokovalo k různé šikaně vůči mně. Když jsem se bránil, došlo i k fyzickému napadání.

Jak bylo Horní Chodsko osvobozeno od německé okupace?

V polovině dubna 1945 se Američané přiblížili k našemu pohraničnímu pásmu hor. Otec využil zmatku při bombardování Ambergu a tajně se vrátil domů. Pěťadvacátého dubna jsme sledovali bombardování Plané a o den později bylo letecky napadeno sousední Klenčí. Skupina amerických hloubkových letců se vracela z vnitrozemí a z Klenčí na ně zahájili palbu vlasovci, kteří tam byli ukryti. Letci shazovali tříštivé a zápalné bomby. Hořely domy, stará radnice i fara. V té době tam sloužila moje sestra. Vyrazil jsem proto do hořícího Klenčí, abych zjistil, zdali se jí nic nestalo. Nestalo, a šťastně jsem ji přivedl domů.

Třicátého dubna Němci z Postřekova utekli. Zůstala jen četa wehrmachtu, která na vršku za naším domem budovala obranu a stráž. Ta ve škole hlídala německé rodiny. Když se začalo proslýchat, že na Dílech, západně 2 km od Postřekova, jsou již Američané, otec mě tam vyslal na zvědy. Prvního května 1945 začala z lesa vystupovat americká pěchota. Přes most v lese přijela dvě auta, která byla výbuchem miny zničena a jejich posádka zahynula.

Kromě tohoto incidentu byli Američané udiveni, že je vítá starosta Dílů s hudbou, protože čekali německý odpor. Když zjistili, že vstoupili na území bývalého Československa, dál postupovat nechtěli. Na naléhání postřekovských občanů rozhodl velitel vyslat četvu vojáků k zajetí Němců ve škole a čety wehrmachtu za naším domem, kam jsem byl pověřen Američany dovést. Ti němečtí vojáci stáli již připraveni s rukama nad hlavou. Tedy žádný úporný boj, ale ruce nad hlavou.

Druhého května 1945 byli američtí vojáci přivítáni na kraji Postřekova chlebem a solí. Ve středu obce rozmístili dělostřeleckou baterii, a pozorovatelnu si velitel zřídil v našem domku, odkud je dobrý výhled na východ. Odtud pak vedli palbu do prostoru sudetských vesnic, kde se ještě bránili Němci.

Vzpomínám si i na takové drobnosti: Američtí vojáci rádi konzumovali vařená vajíčka, a protože u nás jich moc nebylo, byl jsem vybaven košem na záda, čokoládou, cigaretami a chodil jsem tento vzácný artikl měnit u sedláků za vajíčka.

Pátého května vyrazili Američané na další postup a 6. května v 9 hodin obsadili již osvobozenou Plzeň. Průvodce jim na jejich žádost dělalo 11 postřekovských mužů a jejich vzpomínky jsou zaznamenány v obecní kronice.

Co víte o osvobození Plzně? Podílel se váš tatínek nebo muži z vaší rodiny na jejím osvobození? Co víte o tamním povstání a misi Američanů?

Můj otec ani nikdo z rodiny se povstání v Plzni nezúčastnil. Naši občané, kteří s Američany dojeli 6. května do Plzně, přijeli s tím, že Plzeň již byla svobodná, a proto se vrátili.

Jak hodnotíte snahy o revizi dějin druhé světové války?

Bohužel, v poslední době se zásluhou »také historiků« snižují zásluhy Rudé armády na porážce německého nacismu a naše sdělovací prostředky jim dávají značný prostor. Zamlčují tak historickou pravdu, že bitvy o Moskvu, Sevastopol, Stalingrad a bitva u Kurska rozhodly o konečné porážce Němců ve druhé světové válce. Tato skutečnost je pro celých 75 let potvrzována historiky a objektivními státníky.

Pravdy se bojí i současní představitelé Západu. V červnu 2019 se konaly velké oslavy výročí vylodění spojeneckých vojsk ve Francii, za účasti představitelů USA, Anglie, Francie a dokonce Německa. Prezident Ruské federace ale pozván nebyl. Zapomínají, že v prosinci 1944 byl postup spojeneckých vojsk v Ardenách zastaven a německá armáda dokonce přešla do protiútoků a hrozilo nebezpečí, že spojenecká vojska budou zatlačena zpět do moře. Tehdy premiér Velké Británie Winston Churchill osobně prosil J. V. Stalina, aby Rudá armáda podnikla útok na východní frontě. Stalin jej ujistil, že Sověti i navzdory nepříznivému počasí útok zahájí. Ofenzíva začala 12. ledna 1945 a hlavní úder vedla 38. armáda, v její sestavě bojovaly i jednotky 1. čs. armádního sboru. Útok byl tak mohutný, že Němci začali rychle přesunovat tankové armády ze západní fronty na východní, aby zabránili Sovětům v rychlém postupu na Berlín. Za tuto pomoc obdržel J. V. Stalin od W. Churchilla a prezidenta USA Roosevelta obsáhlý děkovaný telegram.

Bohužel dnes se objevují mladí historici, kteří tvrdí, že Československo Rudá armáda neosvobodila, ale okupovala, a podivují se, proč Sověti provedli Pražskou operaci, když Němci již 8. května podepsali v Remeši kapitulaci. Oni nevědí, že Pražské povstání začalo 5. května a že zde byl fanatický maršál Schörner s více než milionem vojáků schopných zničit Prahu? Čemuž rychlý příjezd Rudé armády pomohl zabránit.

Co říkáte odstranění pražské sochy maršála Koněva, instalaci památníku vlasovcům v Praze?

Češi, Slováci, Poláci by si měli stále připomínat, že hrdinství a oběti sovětských vojáků jim umožnily přežít, a Pražáci by neměli pohrdat symboly osvobození, jako byl sovětský tank na náměstí Kinských a socha maršála I. S. Koněva. Měli by si připomínat, s jakým jásotem lidé v Praze v pětáctýřicátém maršála zdravili a jak jeho auto si jen s obtížemi razilo cestu davem vděčných Pražanů.

Zde by měla konat vláda a rozhodovat o zachování symbolů osvobození, a ne nechat jejich pustošení dočasnými politikům, jako je nějaký Novotný v Řeporyjích nebo Kolář na Praze 6.

Já mám na maršála Koněva i osobní vzpomínku. Čtrnáctého května 1955 vznikla Varšavská smlouva a naše druhá divize (Sušická) byla včleněna do podřízenosti Spojeného velení. V dubnu 1946 nás navštívil jeho vrchní velitel maršál Koněv. Ukázkou ubytování vojáků byl pověřen náš dělostřelecký pluk v Klatovech. Ukázka byla připravena v budově poddůstojnické školy. Ale maršál neplánovaně zašel i do budovy dělostřeleckého oddílu, kde jsem byl náčelníkem štábu, a protože velitel oddílu nebyl přítomen, podával jsem maršálovi předepsané hlášení já. Maršál mně poděkoval, potřásl pravicí a já ho pak provázal po budově.

Ale měl jsem i jiná zajímavá setkání.

Povídejte, jaká?

V Klatovech jsem se setkal s prezidentem Antonínem Zápotockým. Ten v roce 1956 vydal knihu *Rozbřesk*, v níž popisuje pobyt své babičky Terezky na Klatovsku ve druhé polovině 19. století. Bydlela s rodinou v zahradním domku v zájezdním hostinci Zlatá husa, kde v době prezidentovy návštěvy v šestapadesátém měl jezdecký oddíl ustájené koně. Jako předseda tohoto jezdeckého oddílu jsem byl pozván, abych prezidentovi zodpověděl jeho případné dotazy. A měl jich opravdu hodně. Byl jsem pak také začleněn do jeho doprovodu.

Aby toho nebylo málo, tak jsem v roce 1960 běžel s plukovníkem Emilem Zátopkem kolem Klatov. Plk. Zátopek byl v té době náčelníkem oddělení tělovýchovy a sportu na ministerstvu národní obrany. Tam připravovali předpis časových norem pro zrychlené přesuny jednotek. Plk. Zátopek si chtěl uváděné normy prověřit u bojové jednotky, a tak ho poslali k divizi do Sušice, odtud k dělostřeleckému pluku do Klatov a velitel pluku ho poslal do poddůstojnické školy. V té době jsem této škole velel, a tak jsem měl možnost splnit jeho požadavky.

Domluvili jsme se na skupině 40 vojáků se zbraněmi a plnou polní výstrojí a s těmi jsme pak v poklusu - a Zátopek se stopkami v ruce - absolvovali pětikilometrovou trasu kolem Klatov. Po návratu nám Zátopek nejen poděkoval, ale i velmi zajímavě s celou poddůstojnickou školou pobesedoval.

Jaké jsou v Postřekově a v celém regionu památníky osvoboditelům od fašismu? Jak je o ně pečováno?

O památníky pečuje Klub českého pohraničí v Postřekově, který byl založen v roce 1993. Od roku 2007 jsem jeho předsedou. Byl jsem zvolen i do okresní rady KČP v Domažlicích.

Každoročně pokládáme květiny k památníkům příslušníků Stráže obrany státu zastřelených v roce 1938 příslušníky Freikorpsu, kterých máme v okrese sedm. V květnových dnech pak navštěvujeme dva památníky amerických vojáků, kteří padli při osvobození Chodska. Jeden stojí nad obcí Díly, kde jejich vozidlo najelo na minu a pět vojáků zahynulo. Druhý stojí na Výhledech vedle pomníku J. Š. Baara a je věnován osmi americkým vojákům, kteří padli v bojích v lese pod Čerchovem. Na Výhledech je i památník pěti rudoarmějců, kteří zde v květnu 1945 tragicky zahynuli při převozu ze zajateckého tábora. Čtrnáctého dubna 2018 jsme zde měli malou slavnost za účasti konzula Ruské federace, kdy někdejší europoslanec Jírka Maštálka nechal tento památník obnovit. Malý dovětek: nikdy jsem neviděl ani neslyšel, že by se u památníků amerických vojáků objevila dodatečná tabulka ve znění: *Díky, Ameriko, za rozbombardování Škodovky 14 dní před koncem války.*

Náš KČP pořádá pravidelně v květnu v součinnosti s obecním úřadem pietní akt u památníku postřekovských chlapců u Otova. Je to obec, která byla v Sudetech, vzdálená od Postřekova 3 km, kde 4. května 1945 skupina postřekovských chlapců odebírala zbraně zanechané tam Němci. V Otově je ale přepadli ukrytí příslušníci jednotek SS, chlapce krutě mučili a pak postříleli.

Pamětní desku před rodným domem má i generál Josef Buršík, který bojoval v jednotkách generála Ludvíka Svobody. I zde se účastní memoriálu, který každoročně pořádá Tanková rota Aktivních záloh Armády ČR spolu s vedením obecního úřadu a ČSOL. Po mě vždy požadují, abych promluvil o jeho bojové cestě.

Má vaše rodiště také legionářskou tradici?

Postřekov má vzácnou legionářskou tradici. V první světové válce bojovalo v legiích 26 mužů, 16 v ruských, šest v italských a čtyři ve francouzských legiích. Ve druhé válce devět. Neměli žádnou pamětní desku, a tak jsem dlouho usiloval o její zřízení. To se mi za pomoci velení Tankové roty Aktivních záloh, starosty obce a zásluhou tajemníka ČsOL podařilo a desku jsem 7. září 2019 za přítomnosti rodinných příslušníků ve vestibulu obecního úřadu slavnostně odhalil.

V budově obecního úřadu jsem také pomáhal vybudovat Síň tradic Tankové roty AZ. Za tuto pomoc a pravidelné přednášky o bojové cestě generála Buršíka a ostatních postřekovských legionářů jsem od ČsOL obdržel letos v září již třetí vyznamenání. Poděkování za zásluhu o zřízení pamětní desky legionářům mně vyjádřili i zastupitelé obce v postřekovském zpravodaji.

Za pomoci starosty se mi podařilo v budově obecního úřadu vybudovat pamětní síň nejen o historii Postřekova, ale i částečně Chodska. Provádím zde besedy pro školy, občanskou veřejnost a pro zájezdy z celého Plzeňského kraje. Navštěvují nás i přátelé – antifašisté z Bavorska. V listopadu 2007 k nám přivedl předseda OV Ladislav Urban i chargé d'affaires Kuby Barbaru Montalvo, kterou udivila fotografie našeho občana u 120metrového komína, který na Kubě stavěla domažlická Teplotechna, v níž pracovali postřekovští komínáři.

Z literárních děl Aloise Jiráska, K. H. Borovského víme o nelehkém životě Slovanů v rakousko-uherské monarchii. Dokonce se vžilo označení *doba temna* či *žalář národů*. Nelehké to měli i Chodové, kteří po porážce českých stavů na Bílé hoře byli císařem prodáni německému šlechtickému rodu Lamingenů. Ti jim ihned zrušili výsady, které Chodové dostali přímo od českých králů, a tak se ze svobodných lidí stali poddaní s povinností tvrdé roboty. O tom, jaký nelehký život pak měli naši předkové za Lamingenů a později i za Stadionů, píše ve svých románech klenečský rodák J. Š. Baar.

Jak prožívala vaše rodina vznik Československé republiky v roce 1918?

První světová válka krutě zasáhla do života našich předků, tedy i mé rodiny. »Za císaře pána« padlo 77 postřekovských mužů, mezi nimi i můj děda z matčiny strany. Padl hned v prvním roce války a zanechal zde pět dětí, z nichž nejstarší tehdy devítiletá byla moje matka. Vyprávěla nám, jak musela pak s babičkou tvrdě pracovat u sedláků, aby rodina natrpěla hladem. Proto konec války rozpad Rakouska a vytvoření ČSR vítali s nadšením. Netušili ještě, že dělníci v buržoazní republice to nebudou mít lehké. Podle vzpomínek rodičů se o trochu lépe než za Rakouska přeci jen měli, o čem svědčí skutečnost, že když v hospodářské krizi vrcholila nezaměstnanost, dostali alespoň poukázky na chleba zvané *žebračky*.

Bohužel snaha přepisovat a upravovat dějiny se v poslední době stává módou. Není jednoduché říkat historickou pravdu o naší minulosti, která je však velmi důležitá pro dnešní mladou generaci. Pro budoucí generace by stále mělo platit, že historie je učitelkou života.

Když se jako pamětník, kterému je přes 90 let, ohlédnete dozadu na devět desítek let vašeho života, co vám vytane na mysli?

Má generace prožila za svého života mnoho změn politických systémů. Částečně první republiku, přičlenění obce k nacistickému Německu, druhou světovou válku, lidově

demokratické zřízení, začátek budování socialistické společnosti a návrat ke kapitalismu. To vše ovlivnilo naše životní prožitky a politickou orientaci.

Vzpomínám, jak z hrůz druhé světové války při obrovských obětech vlastenců a našich osvoboditelů se opět v roce 1945 zrodila Československá republika. Tehdy jsme poznali sílu kolektivu, kdy v úctě k poctivé práci se utvářely pěkné mezilidské vztahy mezi slušnými lidmi. Jak lidé dokázali z válkou zničené země vybudovat úspěšný průmyslový, zemědělský, sociálně zajištěný stát s rozvinutým školstvím, zdravotnictvím a slušnou životní úrovní.

Proto stále věřím, že »vstanou noví bojovníci« a že změní stávající společenský systém v sociálně spravedlivou společnost bez válek a přijatelnou pro všechny vrstvy obyvatelstva.

Monika HOŘENÍ

Haló Noviny 26. ledna 2021